

ZWART FRONT (Nationaal Front)

Zwart Front is, na de **Nationaal Socialistische Beweging** (NSB), de meest spraakmakende fascistische partij die Nederland heeft gekend.

Het Zwart Front ontstond uit de brokstukken van de **Algemeene Nederlandsche Fascisten Bond** (ANFB). Deze fascistische partij onder leiding van Jan Baars verkeerde in de winter van 1934 in een bestaanscrisis. De in september 1933 aangegane samenwerking met de conservatieve studieclub Nationale Unie was spaak gelopen en Baars stapte eind februari 1934 op als leider van de ANFB. De opvolgingsstrijd die volgde, leidde uiteindelijk op 5 mei 1934 tot een opsplitsing van de partij in een noordelijke afdeling, De Vuurslag, onder leiding van R.F. Groeninx van Zoelen en een zuidelijke afdeling, genaamd Zwart Front. Deze laatste afdeling stond onder leiding van de oud-seminariestudent Arnold Meijer, die vanaf april 1934 vooral onder de meer radicale jongeren in Noord-Brabant furore had gemaakt als propagandaleider van de ANFB. Deze wat merkwaardige situatie hield niet lang stand. Groeninx van Zoelen kon niet op tegen de populaire Meijer en stapte op als leider van De Vuurslag. In april 1935 ging het overgebleven deel van deze partij een fusie aan met Zwart Front. Een maand later volgde een tweede fusie, nu met de Nationaal-Socialistische Nederlandsche Arbeiders Partij (NSNAP)-De Bezem onder leiding van Alfred Haighton. Een aantal vooraanstaande katholieke, antidemocratische intellectuelen als Tom Kersemakers, Ad Sassen en Louis Kuitenbrouwer sloot zich eveneens aan bij Meijers Zwart Front. Eind 1935 had Meijer zijn beweging redelijk op de rails gezet: een eigen paramilitaire organisatie, Zwarte Storm, was gevormd, evenals een vrouwenorganisatie en een jongerenbeweging. Met de brochure *Wat wil Zwart Front?* had de partij ook een nieuw programma tot haar beschikking. De partij telde, volgens een rapport van de Centrale Inlichtingen Dienst, inmiddels zo'n 1100 leden, een aantal dat in de jaren daarna nauwelijks zou groeien.

De vele ordeverstoringen die de *Zwarte Stormers* op hun naam brachten en de hetzerige, antisemitische artikelen in het blad *Zwart Front* gaven de partij een rellerig, plebejisch imago. De partij werd een verzamelplaats van revolutionaire fascistten, beroepsquerulanten en radicale antisemieten, die allen een grote afkeer van de als verburgerlijkt en halfslachtig beschouwde NSB gemeen hadden. Op ideologisch vlak trachtte Meijer fascistische corporatieve ideeën te verenigen met een verregaande decentralisatie, een wens die was ingegeven door de achtergestelde positie van het katholieke Zuiden, waar Zwart Front zijn aanhang vond.

In 1937 nam het Zwart Front voor de eerste maal deel aan verkiezingen voor de Tweede Kamer. Het liep uit op een grote teleurstelling: de partij wist slechts 8178 stemmen te behalen (0.2%). Ruim de helft van dit aantal was afkomstig uit de kieskring Tilburg.

De als rampzalig ervaren verkiezingsuitslag leidde een koerswijziging in, die uiteindelijk zou leiden tot de omvorming van het Zwart Front in het Nationaal Front. Meijer wilde af van het ordinaire imago van de partij door haar te zuiveren van al te radicale elementen. Een bezoek aan het door burgeroorlog geteisterde Spanje in het najaar van 1937 had hem bovendien overtuigd van de noodzaak tot vorming van een breder nationaal front.

De koerswijziging verliep uitermate moeizaam. Het blad *Zwart Front* ging vooralsnog door met het voeren van vaak sterk antisemitische hetzes. Meijer moest zelf begin 1938 drie maanden gevangenisstraf ondergaan wegens smaad aan het adres van minister van Justitie J.R.H. van Schaik. Pas op 17 maart 1940 werd, na moeizame onderhandelingen met allerlei partijen uit het extreem-rechtse spectrum, het door Meijer gewenste Nationaal Front opgericht. Op 11 april 1940 werd het Zwart Front officieel ontbonden. Op 20 april 1940 vond de eerste openbare vergadering van het Nationaal Front plaats. Het hoofdkwartier van de partij werd verplaatst vanuit Oisterwijk naar Den Haag en het blad *Zwart Front* werd vervangen door het *Nationale Weekblad De Weg*.

De wens van Meijer om met het Nationaal Front een meer keurige, burgerlijke fascistische partij in het leven te roepen stond in contrast met het bonte gezelschap nieuwe leden dat zich aansloot bij de partij. Allerlei politieke daklozen als de oud-SDAP-dissidenten Gerrit Jan Zwertbroek en Roel Stenhuis, de voormalig CPH'er Gerrit van Burink, de leider van de Jong Vlaamse Beweging J.D. Domela Nieuwenhuis Nijegaard en de boerenleider A. Bouwman, bekend van zijn **Actie Bouwman** schaalden zich achter Meijer. *De Volkskrant* sprak in dit verband van 'de zelfkant van de politiek'.

Na de Duitse inval riep Meijer zichzelf uit tot de nieuwe nationale leider, die een nieuw, corporatief geordend Nederland de weg in het nieuwe Europa zou aanwijzen. Met zijn beweging wilde Meijer het volk voor het fascisme winnen door zich als nationaalgezind alternatief voor de

'landsverradelijke' NSB te presenteren. Op zoek naar steun reisde Meijer in de zomer van 1940 het gehele land af, niet zonder succes. Over het gehele land werden nieuwe afdelingen opgericht en het ledental van de partij groeide gestaag van 4000 leden in augustus 1940 tot zo'n 12000 een jaar later. Als mogelijk alternatief voor de NSB had het Nationaal Front in de zomer van 1940 echter concurrentie van de in ledental veel omvangrijkere Nederlandsche Unie gekregen. Tussen Nationaal Front en de Nederlandsche Unie werden vervolgens besprekingen gevoerd over een mogelijk samengaan. Programmatische geschillen én Meijers aanspraak op het leiderschap stonden verdere samenwerking in de weg.

De opkomst van de Nederlandsche Unie droeg bij tot een geleidelijke afname van de betekenis van het Nationaal Front in de loop van 1941. Daarnaast lukte het Meijer niet om de sympathie van de Duitse bezetter te krijgen. Deze gaf steeds meer de voorkeur aan de NSB. Op 13 december 1941 werd Meijers Nationaal Front, evenals de Nederlandsche Unie, op last van de bezetter ontbonden.